

Öğretmenlerin Yaşadıkları Gerçeklik Şokunun Neden ve Sonuçları

The Causes and Consequences of Reality Shock Experienced by Teachers

Ender KAZAK

Doç. Dr. ◆ Düzce Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ◆ enderkazak81@hotmail.com ◆ ORCID:
0000-0001-5761-6330

Şevval Kübra YAVUZ

Öğretmen ◆ Düzce Milli Eğitim Müdürlüğü ◆ seevalkubra@gmail.com ◆ ORCID: 0009-0005-7966-
7450

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şokunun neden ve sonuçlarını anlamaya çalışmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki resmi ortaokul kurumlarında çalışan farklı branşlardaki 14 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunu belirlerken amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışma, temel nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Veriler açık uçlu sorular yoluyla toplanmış ve verilerin analiz edilirken içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin, veli kaynaklı, meslektaş ve okul yönetimi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmenin tecrübesizliğinden kaynaklı gerçeklik şoku yaşadıkları görülmüştür. Gerçeklik şokunun psiko-sosyal yaşantılara yansımaları, mesleki yönden ve kişisel yönden oluşmuştur. Bunlar, hayal kırıklığı, meslekten soğuma, mesleki, sosyal ve psikolojik anlamda öğrenciye yetememek, öğrenci vakalarının etkisinde kalmak gibi durumlardır. Gerçeklik şokunun bireysel ve mesleki yansımaları alt teması, öğretmen yönünden ve öğretim programı değişikliği yönünden oluşturulmuştur. Deneyimsizliklerden ders çıkarma, sosyalleşememe, tükenmişlik hissi bu yansımaların sonuçlarıdır. Öğretmenlerin, mesleğin ilk yıllarında karşılaştıkları gerçeklik şoku dikkate alınarak, lisans eğitiminde, staj döneminde, adaylık eğitiminde uygulanan programların gözden geçirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gerçeklik şoku, Öğretmenliğin ilk yılı, Öğretmen, Okul

Abstract

This study aims to identify the causes and consequences of the reality shock experienced by teachers. The participants of the study consisted of 14 teachers from different branches working in public middle schools in the city center of Düzce province, Türkiye, in the 2022-2023 academic year. Criterion sampling technique, one of the purposeful sampling techniques, was used to determine the participants. The study was conducted in a basic qualitative research design. Data were collected through open-ended questions and the content analysis technique was used to analyze the data. According to the results, it was observed that teachers experienced reality shock due to parents, colleagues, school management, students, and teachers' inexperience. Our results revealed that the reflections of reality shock on psycho-social experiences are professional and personal. These are situations such as disappointment, disillusionment with the profession, inadequacy for students in professional, social and psychological terms, and being influenced by student cases. The sub-theme of individual and professional reflections on reality shock was formed in terms of teachers and curriculum change. Learning from inexperience, not being able to socialize, and feeling of burnout are among the results of these reflections. Considering the reality shock that teachers face in the first years of their profession, it is suggested that undergraduate teacher education programs, the internship period, and candidacy education in the first year of teaching should be reviewed.

Keywords: First year of teaching, Reality shock, School, Teacher

1. Giriş

Göreve yeni başlayan öğretmenler, yükseköğretim yıllarında ve staj süreçlerinde öğrendiklerinin ve deneyimlediklerinin aksi durumlarla karşılaşmaları nedeniyle çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Mesleki uyum sorunları olarak kavramsallaştırılabilecek bu zorluklar aday öğretmenleri ve mesleğini bazı yönlerden olumsuz etkilemektedir. Bu zorlukları, daha özel bir kavramla, gerçeklik şoku olarak ifade etmek mümkündür. Gerçeklik şokunun bir nedeni, staj sonrası kariyere uyum sağlamanın karmaşık bir süreç olmasıdır. Ne yazık ki okulda öğretmenlik eğitimi alan kişilerin çoğu bu süreçten geçmemektedir (Robson, 1998). Bu nedenle, öğretmen adaylarının mesleğini etkili bir şekilde yürütebilmesi için nitelikli bir eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Özkan, 2012). Bu amaçla, aday öğretmenlik sürecinde öğretmene, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve beceriler kazandırılarak göreve başladıklarında kendilerinden beklenen davranışları sergilemeleri beklenmektedir (Özpinar ve Sarpkaya, 2010). Öğretmen adayları, eğitimlerini alırken öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olduğuna inansalar da mesleği icra etmeye başladıklarında bazı bilgi ve becerilere sahip olmadıklarının farkına varmaktadırlar (Caires vd., 2010). Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersini alarak mesleğe yönelik deneyim şansı elde etseler de bu eğitim yeterli olmamakta, öğretmenliğe başlandığında çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Öğretmen adayları, eğitim gördükleri programlardan başarılı bir şekilde mezun oldukları halde mesleğe başladıklarında uyum sorunları yaşanabilmektedir (Gürler ve Polat, 2022). İletişim sorunları, öğrencilerin hazır bulunuşluğunda yaşanan sorunlar, araç gereç yetersizliği ve sınıf yönetiminde karşılaşılan güçlükler bu uyum sorunlarından bazılarıdır (Akan ve Başar, 2022). Bir öğretmen, o meslekle ilgili belleğinde bazı sosyal kalıp durumlar ve beklentiler oluşturmakta; fakat mesleğine başladığı zaman beklentilerinin farklı sonuçlandığı tutarsızlıklarla karşı karşıya kalabilmektedir (Gündoğdu ve Gök, 2021). Özetle, öğretmenlerin aldıkları eğitim ile göreve başladıklarında uygulamada karşılaştıkları farklılıklar, diğer bir ifadeyle teori ve pratik uyumsuzluğu sonucunda, öğretmenler gerçeğe yüzleşmekte yani gerçeklik şoku yaşamaktadır. Öğretmenlerin kariyerinin başlangıcı zorlu bir aşamadır. Akademik öğrenimden uygulamalı öğrenmeye geçişte, öğretmen adaylarının stresle başa çıkmanın yanı sıra öğretme konusunda da yeterlilikler kazanmaları gerekmektedir. Gerçeklik şoku olgusu bu aşamada yaygın olarak gözlemlenmektedir (Beuchel ve Cramer, 2023).

Gerçeklik şoku kavramı ilk önce hemşirelik mesleği alanında tanımlanmıştır. Gerçeklik şokuna yönelik ilk çalışmalar, Hughes'un "Men and Their Work" (1958) ve "The Study of Occupations" adlı çalışmalarına dayandırılmaktadır (Schein 1978). Bununla birlikte, kavramın alan yazına kazandırılması Kramer (1974) tarafından sağlanmıştır. Gerçeklik şoku, bireyin bir örgüte katılmadan önce oluşturduğu beklentiler ile örgüte üye olduktan sonraki algıları arasındaki farklılık olarak tanımlanmaktadır (Matsunaga vd. 2017). Gerçeklik şoku, öğretmenlik mesleğinde de yaşanan bir olgudur. Yeni mezun olan öğretmenlerin aldıkları eğitimin gerçek yaşam ortamıyla uyum sağlamadığını görmeleri nedeniyle yaşadıkları hayal kırıklığı, gerçeklik şoku olarak tanımlanmıştır (Veenman, 1984). Gerçeklik şoku, mesleği icra etmeye başlayan öğretmenin meslekle ilgili önceden hesaplanamayan durumların sorunlara dönüşmesi sonucu duyulan şaşkınlık ve hayal kırıklığı duygularını ifade etmektedir (Cicioğlu vd., 2018). Öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şoku her zaman olumsuz olmayıp olumlu gerçeklik şoku da yaşanabilmektedir. Göreve başladıkları ilin milli eğitim müdürlerinin olumlu tutumları, meslektaşlarının yardımcı olmaları, okul yöneticilerinin ve meslektaşlarının rehberlik etmeleri, okul içi ve dışı fiziki mekânların elverişli ve kullanışlı olması gibi durumlar öğretmenlerin gerçeklik şokunu olumlu yaşamasına neden olabilmektedir (Akan ve Başar, 2022). Veenman (1984), gerçeklik şokunun bir anda yaşanıp bitmeyeceğini, bir yüzücünün soğuk suya alışması gibi kısa

sürmeyeceğini ve mesleğe yeni başlayan öğretmeni sürekli etkileyeceğini ifade etmiştir. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleki sosyalleşme süreçlerinin meslekleri boyunca izlenmesi gereken bir süreçtir. Mesleki sosyalleşme, çalışanın mesleğin norm ve değerlerini benimsemesi ve bu şekilde davranması sürecidir. Mesleki sosyalleşme için öğretmen adaylarının mesleğe motive edilmesi ve mesleğin gerektirdiği davranışlar hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Destekleyici ve iletişimin etkili olduğu bir ortam mesleki sosyalleşmeyi teşvik edecektir (Mafumo vd., 2022). Öğretmenlerin, mesleğe ve okula uyum sağlamlarında bireysel faaliyetlerin yanında meslektaş yaklaşımları önemlidir. Aday öğretmenlerin sosyalleşme sürecinin etkililiği için MEB, uygun danışman öğretmen atanmasını sağlamalı, kontrol mekanizmasını geliştirmelidir (Balcı vd., 2019). Öğretmenlerin mesleki sosyalleşmesinin, iş tatmini, örgütsel bağlılık ve öğretmen yıpranması üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Sywelem, 2022).

Öğretmenlerin şok yaşamalarının nedeni, öğretmenlik eğitimi görürken almış oldukları öğretmenlik uygulaması derslerinden daha farklı bir ortama girmiş olmaları, teorik olarak aldıkları bilgilerin gerçek hayatla her zaman uyuşmaması olarak görülmektedir. Öğretmenlik uygulama derslerinin üniversite son sınıfta yer alması ve ders sayısının azlığı; teorik bilgilere uygulamaya dönük şekilde yeterli derecede yer verilmemesi, öğretmenlerin ilk yıllarında zorluk yaşamasına neden olmaktadır (Aktaş, 2016). Öğretmenler, ilk görev yerlerinde yerleşim yerlerinin zorluklarıyla başa çıkmakta problemler yaşamakta, bu problemlerle nasıl başa çıkacağını tam olarak bilememektedir (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018). Öğretmen adayları, uygulama için gittikleri okullardaki sınıfların aksine, görev yerlerinde sınıflar birleştirilmiş olabilmekte ve böyle sınıflarda nasıl bir sınıf yönetimi uygulanacağı konusunda tereddüt yaşayabilmektedir (Delican ve Sönmez, 2020). Öğretmenlerin gerçeklik şoku yaşamalarındaki nedenlerin başında sınıf yönetimi gelmektedir. Kalabalık sınıflar, kaynak yetersizliği, okul yönetimiyle olan ilişkiler, güvenlik sorunu, okulun fiziki altyapısı, olanakların yetersizliği, kültürel alana uyum güçlüğü, dil sorunu, lisans eğitiminin yetersizliği, velilerin umursamazlığı, ekonomik yetersizlikler ise diğer nedenlerden bazılarıdır (Fırat, 2021). Göreve yeni başlayan bazı branş öğretmenlerinin bilmedikleri pek çok faktör ve görev bulunmaktadır. Örneğin, izolasyon beden eğitimi öğretmenlerini etkileyebilir. Beden eğitimi öğretmeni eğer genellikle spor salonunda bulunmak zorunda kalırsa marjinalleşerek şoka girebilmektedir (Ferry ve Westerlund, 2023).

Birçok acemi öğretmen, öğretmenliklerinin ilk yıllarında gerçeklik şoku yaşar (Kim ve Cho, 2014). Gerçeklik şoku yaşayan öğretmenlerde fiziksel, davranışsal, ruhsal zorlanmalar gibi davranış ve tutumlarda değişiklikler oluşmakta, aynı zamanda uykusuzluk, isteksizlik, motivasyon kaybı, tükenmişlik hissi gözlenmekte, görevini yerine getirmekte olduğu inancı azalmakta, mesleği hakkındaki tutumu değişmektedir (Gürler, 2020). Caires ve diğerleri (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlik mesleğinin ilk yılında öğretmenlerin önemli miktarda sıkıntı, yeme ve uyku düzenindeki değişiklikler, azalan öz saygı algısı ve daha yüksek düzeyde kırılanlık yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler, karşılaştıkları sorunlar karşısında stres ve hayal kırıklığı yaşamakta, görevlerinden ayrılmayı düşünebilmektedir (MacBlain ve Purdy, 2011). Gerçeklik şoku etkisinde olan öğretmenler şok etkisinden kurtulamadığında, mesleki aidiyet ve bağlılık duygu durumlarında eksilme olduğu görülmektedir (Dean vd., 1985). Bu nedenle, öğretmenler yaşadıkları şokla mücadele etmekte zorluklar yaşamakta, görevlerinden ayrılma ya da tayin isteyerek yer değişikliği isteğinde bulunabilmektedirler. Göreve yeni başlayan öğretmenlerin bir kısmının yoğun bir iş yükü, destek eksikliği, sınıf içinde ve dışında yaşanan yüksek stres seviyeleri ve baskı dolu çalışma ortamları nedeniyle kariyerlerinin başında istifa etmeyi düşündüklerini gösteren çalışmalar vardır (Botha ve Rens, 2018). Geliştirilmiş bir okul kültürünün sağlanması hem öğretmenler hem de öğrenciler için

daha iyi öğretme ve öğrenme uygulamalarını teşvik ederek öğretmenlerin kalıcılığını ve öğretmen profesyonelliğini artırabilir (Akcan vd., 2023). Göreve yeni başlayan öğretmenler, üniversitedeki çalışmaları sırasında mesleğe ilişkin geliştirilen algılardan sıklıkla farklı olan öğretim gerçeğiyle karşı karşıya kalır. Öğretmenlerin hizmetteki ilk yıllarında şu zorluklarla karşılaştıkları görülmüştür: Öğretmen otoritesini oluşturmak ve öğretmen olarak kendini konumlandırmak, zaman yönetimi, sınıftaki disiplinle ilgili sorunlar, öğretim programı ve ders planı geliştirme becerilerinin eksikliği ve ebeveynlerle iletişimde zorluklar. Bu zorlukların aşılmasında hizmet öncesi eğitim ve hizmetiçi eğitimde mentörlük uygulamalarına ağırlık verilebilir (Paula ve Grinfelde, 2018).

Alan yazında öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şoku ile ilgili nitel çalışmalar bulunmaktadır. Akan ve Başar, (2022) Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde farklı illerde gerçeklik şokunun nedenlerine ilişkin bir çalışma yürütmüştür. Fırat (2021) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin görüşlerine dayanarak öğretmen yetiştirme sürecinin gerçeklik şokunu azaltmadaki etkililiğini araştırmıştır. Gülay ve Altun (2017) tarafından yapılan çalışmada, göreve yeni başlayan öğretmenlerin yeterlik algılarının ve karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Güvendir (2017), göreve yeni başlayan İngilizce öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar üzerine odaklanmıştır. Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018), mesleğe yeni başlayan (adaya) öğretmenlerin mesleğin ilk yılında karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye odaklanmıştır. Mahmood (2013) ise araştırmada, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini, hizmet öncesi öğretmenliğe ilişkin algılarını ve bunun öğrencilikten öğretmenliğe geçişlerine etkisini araştırmıştır. Alan yazında gerçeklik şokunu nicel modelde (Demir vd., 2018; Kim, 2014; Özkan, 2017; Gürler ve Polat, 2022) ve karma desende (Andrew ve Patricia, 2012; Arbelaz vd., 2015) ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Görüldüğü gibi farklı evren ve örneklerde farklı araştırma sorularına yanıt arayan çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte, alan yazında öğretmenlerin meslek hayatlarında yaşadıkları gerçeklik şokunun nedenleri; fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak sonuçları; mesleki gelişimi nasıl etkilediği gibi soruların derinlemesine ele alındığı nitel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca Düzce ilinde çalışılmış bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Bu nedenle, çalışmanın hem öğretmen yetiştirme süreçlerinde hem de uygulamada karşılaşılan durumların farkına varılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, alan yazında yapılan çalışmalara destek olabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın amacı, öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şokunun neden ve sonuçlarını, psiko-sosyal, bireysel ve mesleki değişkenlere olan etkisini nitel yöntemlerle analiz etmektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenler, hangi konularda gerçeklik şoku yaşamaktadırlar?
2. Gerçeklik şokunun, psiko-sosyal yaşantılara olan yansımaları nelerdir?
3. Gerçeklik şokunun, bireysel ve mesleki değişkenlere olan yansımaları nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Öğretmen görüşlerine göre gerçeklik şokunun bireysel ve mesleki sonuçlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, nitel araştırma tekniklerinden yararlanarak yürütülmüştür. Nitel araştırmaların temel amacı, katılımcıların kendi bakış açıları ve deneyimleri bağlamında olay ve olgulara yükledikleri anlamları inceleyip açıklamaya çalışmaktır (Merriam, 2018). Creswell'e (2017) göre nitel araştırma, bilinmeyen problemi keşfetme ve anlaşılması gereken ana olguyu ayrıntılı bir şekilde kavrama sürecidir. Gerçeklik şokunun bireysel ve mesleki sonuçlarını öğretmen görüşlerine göre belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Birçok farklı

disiplin tarafından kullanılan nitel araştırma yöntemi, insanların hayatlarını nasıl yorumladıklarını, nasıl yaşadıklarını ve deneyimlerini nasıl anlamlı hale getirdiklerini anlamayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Merriam, 2018).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki resmî ortaokul kurumlarında çalışan farklı branşlardaki 14 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, bir durumu derinlemesine çalışabilmek için zengin bilgi sağlayacak veri kaynaklarının seçilmesine fırsat tanır (Büyüköztürk vd., 2018). Ölçüt örnekleme tekniğinde temel amaç, belirlenen ölçüt ya da ölçütlere uygun durumların çalışılması veya gözden geçirilmesidir (Oral ve Çoban, 2020). Bu amaçla, katılımcıların gerçekli şoku deneyimlerine odaklanıldığı için ölçüt olarak mesleki kıdemi bir ila iki yıl olan öğretmenler tercih edilmiş, deneyimlenen duygu ve algıların yakın zamanda yaşanmış ve hâlâ hissedilir olmasına dikkat edilmiştir. Bu yolla daha derinlemesine verilerin elde edileceği varsayılmıştır. Yeni toplanan verilerin eski verilerin tekrarı olmaya başladığı aşamada yani veri doygunluğuna ulaşıldığı aşamada veri toplama işlemi durdurulmuştur ve 14 öğretmenden toplanan veriler üzerinde analizler yürütülmüştür (Creswell, 2017; Patton, 2018). Katılımcıların gizliliğini korumak amacıyla, doğrudan alıntılarının sonunda katılımcı isimleri, Ö1 (birinci öğretmen) şeklinde kodlanarak verilmiştir. Katılımcılarla ilgili demografik bilgiler Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Branş	Eğitim
Ö1	Erkek	Türkçe	Lisans
Ö2	Kadın	Sosyal Bilgiler	Lisans
Ö3	Erkek	Sosyal Bilgiler	Lisans
Ö4	Kadın	Türkçe	Lisansüstü
Ö5	Kadın	Rehberlik	Lisansüstü
Ö6	Kadın	Matematik	Lisans
Ö7	Erkek	İngilizce	Lisans
Ö8	Kadın	Fen Bilimleri	Lisans
Ö9	Erkek	Fen Bilimleri	Lisans
Ö10	Kadın	Fen Bilimleri	Lisansüstü
Ö11	Kadın	Matematik	Lisans
Ö12	Erkek	Beden	Lisansüstü
Ö13	Erkek	Din Kültürü ve Ahlak B.	Lisans
Ö14	Kadın	Rehberlik	Lisansüstü

Tablo 1'de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin çoğu, lisans düzeyinde eğitime sahiptir. Toplam sekiz ayrı branştan öğretmen çalışmaya katılmıştır. Çalışma grubunda kadın öğretmenlerin sayısı erkek öğretmenlerin sayısında daha fazladır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın soruları, araştırmanın konusuyla ve deseniyle tutarlı olmalıdır. Bu nedenle, görüşmede hazırlanan sorular öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şokunun nedenlerini, bireysel ve

mesleki etkilerini anlamaya yönelik olarak oluşturulmuştur. Görüşme formu hazırlanırken araştırmanın konusu kapsamında çalışılan yerli ve yabancı alan yazın taranmıştır. Alan yazın taraması sonucunda araştırmanın konusu kapsamında iki adet açık uçlu yarı yapılandırılmış soru oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular, kapsam geçerliğini sağlayıp sağlamadığını anlamak amacıyla eğitim bilimleri alanında çalışan bir uzmanın görüşüne sunulmuş ve gelen görüş doğrultusunda soru sayısı üç adet olarak düzenlenmiştir. Soruların anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla üç öğretmenle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmelerin birincisi 18 dakika, ikincisi 20 dakika, üçüncüsü 25 dakika sürmüştür. Bu görüşmelerden elde edilen bulgular araştırmada kullanılmamıştır. Pilot görüşmeler esnasında soruların anlaşılabilirliği ile ilgili bir problem olmadığı görülmüş ve asıl görüşmeleri gerçekleştirmek üzere görüşme formuna son şekli verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Görüşmeler, 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde katılımcıların görev yaptığı okullarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanmadan önce Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik kurulundan 01/06/2023 tarih ve 2023/169 sayılı etik izni alınmıştır. Veriler, ikinci yazar tarafından farklı okullarda çalışan öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme öncesinde il merkezinde bulunan okullar arasından rast gele seçilen okulların müdürleriyle telefon yoluyla iletişim kurulmuştur. Bu okullar arasında mesleki kıdemi bir ila iki yıl olan öğretmenlerin çalıştığı okulların müdürleri, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve araştırma için onayları alınmıştır. Daha sonra okul yöneticilerinden alınan iletişim bilgileri doğrultusunda katılımcılarla iletişim kurulmuş ve öğretmenlerin uygun oldukları tarih ve saatler kararlaştırılmıştır. Katılımcılara, kişisel bilgilerinin gizli kalacağı konusunda güvence verilmiş ve bilgilerinin gizliliği araştırmanın tüm aşamalarında korunmuştur. Görüşmeler gönüllülüğe dayalı olarak ve katılımcıların kendilerine uygun bulunduğu okul ortamlarında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce yönlendirmeye neden olmayacak nitelikte, gerçeklik şoku tanımlanmış ve öğretmenlerin kavram hakkındaki bilgileri harekete geçirilmiştir. Görüşmenin gidişatı verilen cevaplara göre şekillenmiş, gerekli durumlarda sonda sorulara başvurulmuştur. Birinci soruda sondaya, bu olayın hangi yönünün şok etkisi yarattığı; ikinci soruda, yaşadıkları durumun onlara kendisini nasıl hissettirdiği; üçüncü soruda, psiko-sosyal yaşantılara olan yansımaların bireysel ve mesleki yaşantılara ne gibi yansımalarının olduğu örnek olarak verilebilir. Katılımcılarla görüşme yaparken veri kaybına yol açmaması amacıyla ses kaydı için izin istenmiştir. 14 katılımcıdan sadece dört kişi ses kaydına izin vermiştir. Bu katılımcıların görüşleri ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Ses kaydı yoluyla toplanan veriler 20 dakika ile 45 dakika aralığında sürmüştür. Ses kaydını kabul etmeyen 10 kişinin görüşleri yüz yüze görüşmeler yapılarak alınmıştır. Yüz yüze görüşmeler 20 dakika ile 40 dakika aralığında sürmüştür. Görüşme esnasında tutulan notlar ikinci yazar tarafından transkript edilmiştir. Bu notlardan araştırmanın odağından uzak olan katılımcı görüşleri araştırmaya yansıtılmamıştır. Yansıtılmayan kısımlar, doğrudan alıntılarının yazıldığı kısımda üç nokta olarak ifade edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilirken içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu süreçte veriler dört aşamalı bir analize tabi tutulur: Verileri kodlama, temaları bulma, kodları ve temaları düzenleme, bulguları tanımlama ve yorumlama (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu kapsamda telefon ses kaydedicisine kaydedilen konuşmalar, titizlikle ve veri kaybına yol açmayacak şekilde yazıya dökülmüştür. İkinci yazar tarafından yazıya dökülen konuşma metinlerinin bazıları üç kez okunarak konuşmalar içinde

geçen ya da konuşmanın tamamında gizli olan kodlar deşifre edilmiştir. Daha sonra, birinci yazar da benzer bir yöntemle doğrudan alıntılar okumuş ve kodlar elde etmiştir. İkinci yazar tarafından elde edilen kodlardan benzer olanları aynı havuza atılmış ve bu kodları tanımlayabilecek alt tema isimleri oluşturulmuştur. İkinci yazar tarafından, oluşturulan bu alt tema isimlerinden bazılarının kavramsallaşması konusunda düzenlemeler yapılmış ve alt tema isimlerine son şekli verilmiştir.

2.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmanın motivasyonu, ikinci araştırmacının öğretmenlik yıllarında yaşadığı gerçeklik şoku deneyimleri olarak ifade edilebilir. Ayrıca, uzun yıllar önce de olsa birinci araştırmacının da öğretmenlik mesleğinde gerçeklik şokuna ilişkin farklı deneyimleri olmuştur. Bu nedenle veri toplama sürecinde, mevcut uygulamadaki gerçeklik şoku deneyimlerinin keşfinde ikinci araştırmacının geçmişte yaşadığı deneyimlerin yardımıyla derinlemesine görüş alma olanağı doğmuştur. Araştırmacı deneyimleri, görüşmeleri yönlendirmeden, yansız ve mümkün oldukça öznellikten uzak olmalıdır. Bu konuda araştırmacı farkındalığı önemlidir. Zira nitel araştırmalara yöneltilen eleştirilerin başında, öznel ve yanlı oluşu gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu kapsamda veri toplama, verileri analiz etme ve yorumlama sürecinde yanlılıktan kaçınılmıştır.

2.7. Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Verilerinin iç geçerliğini artırmak için bulguların bütünlüğü ve tutarlığı dönüşümlü olarak gözden geçirilmiştir. Öğretmenlere görüşme öncesinde gönüllüğe dayanarak samimi bir sohbet havasında yanıt vermeleri istenmiştir. Ses kaydı hakkında izin istenmiştir ve ses kaydı istemeyen katılımcıların yanıtları not tutularak görüşme sağlanmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde süreyi uzun tutmaya çalışarak sürekli etkileşim sağlanmıştır. Çalışma grubundaki ortaokulların farklı sosyo-kültürel çevrelerde görev yapan öğretmenlerden olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma grubunda çeşitlilik sağlanmıştır. Toplanan bilgiler orijinal biçimiyle öğretmenlerin ifadelerinden doğrudan yorum katılmadan kullanılarak güvenirlilik artırılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar ile bulgular desteklenmiştir. Kodlama ve temaların belirlenmesi aşamasında uzman incelemesine başvurulmuştur. Görüşme sırasında yöneltilen sorularda ve verilerin kodlanmasında uzman görüşü alınmasına dikkat edilmiştir. Oluşan temalar arası ilişkiler kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Belirlenen kodlar karşılaştırılarak Miles ve Huberman'ın (2016) önerdiği güvenirlilik formülünden (Güvenirlilik=Görüş Birliği/[Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı] x100) yararlanarak güvenirlilik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizler sonunda kodlayıcılar arasında görüş uyum oranı; birinci tema için 84; ikinci tema için, 87; üçüncü tema için, 91 olarak bulunmuştur. Güvenirlilik oranlarının %70 ve üzerinde olması işlemlerin güvenilir olduğunu gösterir (Şencan, 2005).

2.8. Etik

Bu çalışmada, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Ayrıca, araştırma için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik kurulundan 01/06/2023 tarih ve 2023/169 sayılı etik izni alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Öğretmenlerin Gerçeklik Şoku Yaşadıkları Durum ve Konulara İlişkin Bulgular

Katılımcılara ilk olarak, “Hangi konularda ideallerindekiler ile uygulamadaki durumların uyuşmadığı” sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre oluşturulan alt temalar ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Gerçeklik Şoku Yaşanan Durum ve Konular

Tema	Alt tema	Kodlar	Katılımcı
Gerçeklik Şoku Yaşanan Durum Ve Konular	Veli kaynaklı yaşanan şoklar	Veli toplantısına katılım azlığı	Ö5, Ö11, Ö14, Ö9
		Boşanmış ailelerdeki öğrenci sorunları	Ö11, Ö10
		Veli tarafından öğrenciye puan istenmesi	Ö1
		Velinin eğitimde cinsiyet ayrımı yapması	Ö2
		Toplantılara sadece kadın velilerin katılımı	Ö11
		Şiddet kullanan veli	Ö10
	Meslektaş ve okul yönetiminin saygısız tutumları ve baskılarından kaynaklı şoklar	İdare tarafından kayırmacılık yapılması	Ö1, Ö8, Ö10
		Zümre ile fikir ayrılığı	Ö6
		İdare tarafından mesleki gelişime uygun ortam sağlanmaması	Ö9
		Rehber öğretmenlerden rol fazlası davranışlar beklemek	Ö5
	Öğrenci kaynaklı şoklar	Öğretmenlerin kılık kıyafet özensizliği	Ö2
		İstenmeyen öğrenci davranışları	Ö13, Ö4
		Sevgi evinden gelen öğrencilerin kazandırdığı yeni deneyimler	Ö11
		Akran zorbalığı	Ö14
	Okulun fiziki altyapısı ve olanaklarından kaynaklı şoklar	Beklenmeyen öğrenci başarısı	Ö7
		Okulun fiziki imkânlarındaki yetersizlik	Ö11
		Sınıfın ısınma aracı olan sobayı yakamama	Ö3
	Öğretmenin tecrübesizliğinden kaynaklı şoklar	Materyal eksikliği	Ö7
		Öğretmenin yetersizliği ve deneyim eksikliği	Ö1, Ö14, Ö7
		Öğrenci vakalarında deneyim eksikliği	Ö14, Ö10
Öğretmenin okulda mesleki açıdan yıpranması		Ö14	
Derste zaman yönetimi sorunu		Ö2	
Sınıf yönetiminde zorlanma	Ö11		

Tablo 2 incelendiğinde, veli kaynaklı, meslektaş ve okul yönetiminin saygısız tutumlarından ve baskılarından kaynaklı, öğrenci kaynaklı, okulun fiziki altyapısı ve olanaklarından kaynaklı, öğretmenin tecrübesizliğinden kaynaklı şoklar olmak üzere beş alt tema ortaya çıktığı görülmektedir. Aşağıda, elde edilen her bir kod, bir katılımcının görüşü ile desteklenmiştir.

3.1.1. Veli Kaynaklı Şoklar Alt Teması

Veli kaynaklı şoklar alt temasında yer alan veli toplantısına katılım azlığı, öğretmenlerin en çok karşılaştıkları şok durumu olmuştur. Toplantılara sadece kadın velilerin katılımı, veli tarafından öğrenciye puan istenmesi, velinin eğitimde cinsiyet ayrımı yapması, boşanmış ailelerdeki öğrenci sorunları ve şiddet kullanan veliler şok yaşanmasına neden olan diğer konulardır.

3.1.1.1. Veli toplantısına Katılım Azlığı. Öğretmenler, veli toplantısına katılımın az olması nedeniyle şok yaşamıştır. Veli toplantılarında ele alınan konuların öğrenciler açısından önemli olmasına rağmen velilerin katılım göstermemesi öğretmenleri şoka sokmuştur.

Okula geldiğimde velilerle görüşme yapmayı planlamıştım ve veli toplantısı yapmaya karar verdim. Çalıştığım kurumda öğrenci sayısı fazla, bu yüzden velilerin katılımını yüksek bekliyordum. Çok fazla veli gelir diye bir sürü sıra hazırladım. Saati, yeri belirttim ve velileri beklemeye başladım. Koskoca okuldan sadece 1 veli geldi. Başta kabul etmedim geç kalmışlardır dedim bekledim ama umduğum gibi olmadı... (Ö5)

3.1.1.2. Toplantılara Sadece Kadın Velilerin Katılımı. Öğretmenler, toplantılara sadece kadın velilerin katılımı nedeniyle şok yaşamıştır. Öğrenci hakkında bilgi verilen bu toplantılarda öğretmen, anne ve babanın iş birliğinin önemli olmasına rağmen, erkek velilerin veli toplantılarına katılmamaları öğretmenleri şoka sokmuştur.

...Veli toplantılarında da hep kadınlar geliyor erkekler gelmiyor Bunu fark ettim. Staj yaptığım yerde bu toplantılar genelde çok kalabalık oluyordu. Anneli babalı katılıyorlardı. Burada, genelde toplantı saatlerine dikkat etmeme rağmen sadece anneler geliyor... (Ö11)

3.1.1.3. Veli Tarafından Öğrenciye Puan İstenmesi. Velinin öğrenci için ders puanı istemesi, bunun sonucunda öğretmenin bu teklifi reddetmesi öğretmeni şoka uğratmıştır. Öğretmenin, etik olmayan bu duruma karşı direnç göstermesi ve yaşanan bu olayı kendi lehine çevirmesi öğretmenin olumlu anlamda şoka yaşamasına neden olmuştur.

Bir gün veli okula geldi. Çocuğunun Türkçe notu düşükmüş, puan verir misiniz dedi. Kısacası, resmen benden puan dilendi diyebiliriz. Ben de veliye, yüksek not verilmez, öğrenci kendi alır dedim... Veli utandı, hatasını anladı. Orada kendimce şoka uğradım. Bu benim içim olumlu bir şoktu ama. Çünkü bu sözleri söylemeye kendimde güç bulmam aynı zamanda velinin de benim sözlerime karşılık tepkisini değiştirmesi beni şaşırtmıştı. (Ö1)

3.1.1.4. Velinin Eğitimde Cinsiyet Ayrımı Yapması. Öğretmenler, velinin eğitimde cinsiyet ayrımı yapması yani kız çocuklarını okula göndermemesi nedeniyle şok yaşamıştır. Hala eğitimde cinsiyet eşitsizliği olaylarının yaşanması, kız çocuklarının eğitimden mahrum bırakılması öğretmeni şoka uğratmıştır.

Köy okulundayım. Sınıf listesine bakarak yoklama almıştım. Kızların çoğunluğu yoktu. Sınıftaki öğrencilere arkadaşlarının niye gelmediğini hasta olup olamadığını sorduğumda... denildi. Yine şok olduğum bir durumdu. Kızları okula göndermektense kuran kursuna gönderiyorlarmış. O günü hiç unutmuyorum... (Ö2)

3.1.1.5. Boşanmış Ailelerdeki Öğrenci Sorunları. Boşanmış, parçalanmış ailenin çocuklarının psikolojisi olumsuz etkilenmekte ve davranış bozuklukları yaşamalarına neden olmaktadır. Bu öğrenciler hem kendilerine hem de çevrelerine karşı asi ve tehlikeli davranışlar sergileyebilmektedir.

...Düzce'de genelde genç yaşta evlenmiş ve boşanmış ailelerin velilerine denk geldim. Ben bu konuda çok sıkıntı çektim... Düzce zaten boşanmada çok yüksek, birinci sırada Türkiye'de. Bu da benim gözümü çok korkuttu. Çünkü eğitim, her zaman söylediğimiz gibi ailede başlıyor Düzce'de bu boşanmalardan dolayı bir eksiklik olduğunu hep hissettim. (Ö11)

3.1.1.6. Şiddet Uygulayan Veli. Şiddetin her türlüşünün kabul edilmeyeceği ilkesi göz önünde bulundurulduğundan öğretmenler büyük bir şok içerisinde girmiştir. Okul içerisinde ve dışarısında veli, öğretmen, okul yönetiminin şiddet uygulamaması gerekirken bu durumların gözler önünde yaşanması psikolojiyi olumsuz etkilemiştir.

...Öğretmenimiz bir öğrenciyle şakalaşmak maksadıyla yüzüne vuruyor. ...öğle arası girdiğinde yakın bir arkadaş veliye söylüyor. Veli okulu basıyor. Siz benim çocuğumu nasıl döversiniz diye küfürlü bir konuşma yaptı. Sakinleşmiyor. Ders esnasında oluyor. Öğrenciler duyuyor. Müdür bu duruma dayanamayıp veliye yumruk attı. Beni şoka sokmuştu bu durum. (Ö10)

3.1.2. Meslektaşın ve Okul Yönetiminin Saygısız Tutum ve Baskılarından Kaynaklı Şoklar Alt Teması

Meslektaşın ve okul yönetiminin saygısız tutum ve baskılarından kaynaklı şoklar alt temasında yer alan, okul yönetimi tarafından mesleki gelişime uygun ortam sağlanmaması en çok karşılaştıkları şok durumu olmuştur. Zümre ile fikir ayrılığı, okul yönetimi tarafından mesleki gelişime uygun ortam sağlanmaması, rehber öğretmenin sorumluluklarını bilmeme, öğretmenlerin kılık kıyafet özensizliği, şok yaşanmasına neden olan diğer konulardır.

3.1.2.1. İdare Tarafından Kayırmacılık Yapılması. İdare tarafından kayırmacılık yapılması, öğretmenin motivasyon kaybına ve yönetime karşı güvensizlik duygusuna neden olmaktadır. Bunun sonucunda öğretmen okula yabancılaşma ya da okuldan tayin istemeye kadar farklı yollara başvurabilmektedir.

...Okula ait eşofman takımı oluşturabileceğimizi, uygun bir yerle anlaşip öğrencilere aldirmayı ve dersi daha düzenli işlemeyi teklif ettim. Karşılaştığım tepki beni çok üzdü. Hocam ne gerek var masraf çıkarmayalım gibi bir cümle ile karşı karşıya kaldım. Aynı hafta içinde matematik hocası kaynak aldıracağını söyledi ve müdür tarafından izin alındı. O an şok oldum. Resmen ders (ya da öğretmen) ayrımı yapıldı. Dersime gerekli önemi vermedi. Hayal kırıklığına uğradım. ...İzin almak ya da kayırmacılık yapmak eğitimin hiçbir yerinde olmamalı. (Ö12)

3.1.2.2. Zümre İle Fikir Ayrılığı. Zümre ile iş birliği halinde olup okul içerisinde etkinlikler gerçekleştirmek isteyen öğretmenin zümresi tarafından bu etkinliklerin formalite olarak görülmesi, fikir ayrılığına düşmesi, kendi branşında ileriye dönük gelişim gösterememesine neden olmuştur.

Okula geldiğimde zümremle yola çıkmak istedim. Matematik adına bir şeyler yapmak için. Zümrem, gerek yok ne gerek var dersimiz işleyelim geçelim gidelim, dedi. Ama en çarpıcı cümlesi ve beni şoka uğratan cümlesi şuydu: Derse girip çıkalım nasıl olsa ayın on beşinde devlet paramızı yatırıyor... (Ö6)

3.1.2.3. İdare Tarafından Mesleki Gelişime Uygun Ortam Sağlamama. İdarenin öğretmene saygı göstermemesi ve öğretmeni konumu gereği küçümsemesi, öğretmende hayal kırıklığına neden olmaktadır. Bunun sonucunda öğretmen yaşadığı psikolojik baskıyla performansını verimli kullanamamaktadır.

Ders esnasında müdür çat kapı içeri girmişti, şok olmuştum. Müdür, sınıfta ben ders anlatırken 40 dk. duruyordu beni izliyordu. Bu durum benim performansı etkilemişti. Sınıfta öğretmen varken beni yok sayarak içeri girmesi beni şoka uğratmıştı. (Ö9)

3.1.2.4. Rehber Öğretmenden Rol Fazlası Davranışlar Beklemek. Okul müdürünün okula yeni atanan bir rehber öğretmeni, okulda önceden çalışan rehber öğretmenlikle kıyaslayıp görevi olmayan işleri yüklemeye çalışılması, yeni atanan öğretmeni zor duruma düşürmüştür.

...Bana ait olmayan görevleri yapmadım ve meslektaşlarımdan görevleri olan evrak işlerini onların yapmalarını söyledim. Aldığım tepki ise şu oldu: neden sen yapmıyorsun hocam, önceki rehber hocası yapıyordu... (Ö5)

3.1.2.5. Öğretmenlerin Kılık Kıyafet Özensizliği. Öğretmenin kıyafetinin düzgün ve muntazam olması aynı zamanda şık ve pahalı olmaması, temiz ve düzgün olması gerektiğini düşünen öğretmen, diğer öğretmenlerin bu duruma dikkat etmemesine şaşırılmış ve şok olmuştur. Öğretmen, aynı zamanda kıyafete verilen bu özenin sadece öğretmenler için geçerli olmadığını öğrencilerin de okulda kurallara göre giyinip gelmesi gerektiğini düşünmektedir.

İlk atandığım gün okula gittiğimde zümrelerim çok rahat eşofman tarzı hatta abartısız pijama tarzında giyinip gelmişlerdi. Ben takım giymiştim. Onları öyle görünce çok şaşırılmışım. (Ö2)

3.1.3. Öğrenci Kaynaklı Yaşanan Şoklar Alt Teması

Öğrenci kaynaklı yaşanan şoklar alt temasında yer alan istenmeyen öğrenci davranışları, öğretmenlerin en çok karşılaştıkları şok durumu olmuştur. Sevgi evinden gelen öğrencilerin kazandırdığı yeni deneyimler, akran zorbalığı ve beklenmeyen öğrenci başarısı şok yaşanmasına neden olan diğer konulardır.

3.1.3.1. İstenmeyen Öğrenci Davranışları. Her öğrenci birbirinden farklıdır. Bu yüzden, öğrencilerin davranış ve tepkileri, farklı kültürel özellikleri, yetiştirilme tarzları, gelişimsel özellikleri gibi nedenlerden dolayı farklılıklar gösterir. Öğretmen de bu farklılıkları karşı yeterli deneyime sahip olamadığından şoklar yaşamaktadır.

...Hocamıza şaka yapalım demişler. Ama durum öyle olmadı. Bahçe nöbeti sırasında aniden bir öğrencim bayıldı. Ben hemen koşup gittim. Bir türlü kendine getiremedik. Ben hemen ambulansı aradım ama çok korktum bir şey olacak diye. Öğrencide hâlâ kıpırdama yok. Bu sırada idare geldi. Onlar da ambulansı aradım mı diye sordu. Ben bayağı kötü oldum. Sonra ambulans geldi öğrenci gülererek ayağa kalktı. 1 Nisan şakaa diye. Ben şok oldum. İdare şok oldu... (Ö4)

3.1.3.2. Sevgi Evinden Gelen Öğrencilerin Kazandırdığı Yeni Deneyimler. Sevgi evinden gelen öğrenciler ile ilgilenmek, öğretmen için hem yeni bir deneyim hem de farklı bir bakış açısı kazanmasını sağlamaktadır. Sevgi evinden gelen öğrencilerin koruyucu ailesi ile karşılaşmak, koruyucu ailenin görevleri hakkında iş birliği gerçekleştirmek, öğretmene farklı bir deneyim kazandırmaktadır. Bu öğretmen için olumlu şoktur.

...Bir de burada sahipsiz çocukları koruyucu aile profili olan velilerimle karşılaştım Koruyucu aile profili olan bir sınıfım var O da çok güzel farklı bir deneyim oldu... (Ö11)

3.1.3.3. Akran Zorbalığı. Öğretmenler, okul içi yaşantılarda öğrenciler arası zorbalığın sadece fiziksel değil duygusal olarak da gerçekleşebileceğine tanık olmuşlardır. Öğretmenleri asıl şoka sokan durumun, öğrencilerin bu zorbalığı şaka zannederek yapmaları olmuştur. Öğrenci yaptığı zorbalığın farkında değildir.

...Öğrencilerde çok fazla akran zorbalığı var. ...Şu an çok daha iyiyiz geçen seneye göre benim gözlemim. Akran zorbalığı sadece fiziksel şiddet anlamında da değil bu arada. Duygusal olarak. Zorbalığın her türlü. Çok sık karşılaştığım, fiziksel zorbalık yapıp bunu şaka zannedenler çoğunlukta. Neyin şaka olduğunu neyin zorbalık olduğunu bilmiyor çocuklar... (Ö14)

3.1.3.4. Beklenmeyen Öğrenci Başarısı. Öğretmenler, diğer derslere göre, genellikle İngilizce dersinin öğrenciler tarafından hızlı öğrenilmesine çok şaşırılmıştır.

...İngilizce adına şok yaşadım. Ne versem hemen kapıyorlardı. Hemen öğrenmeleri, İngilizce kelimeleri hemen kavramları beni çok şaşırtmıştı. (Ö7)

3.1.4. Okulun Fiziki Altyapısı ve Olanaklardan Yaşanan Şoklar Alt Teması

Okulun fiziki altyapısı ve olanaklardan kaynaklı şoklar alt temasında yer alan okulun fiziki imkânlarındaki yetersizlik, sınıfın ısınma aracı olan sobayı yakamama ve materyal eksikliği öğretmenlerin şok yaşamasının nedenlerindedir.

3.1.4.1. Okulun Fiziki İmkânlarındaki Yetersizlik. Yeni atandıkları okula gelen öğretmene okulun tanıtılmaması, öğretmenlerin okulun fiziki imkânlarını kendi çabaları ile keşfetmeleri, gerekli imkânların olmadığını sonradan fark etmeleri öğretmenleri şoka sokmuştur.

Bence yeni başlayan bir öğretmene bir okul tanıtılmalı. Mesela kütüphane aradım durdum, kütüphane yokmuş. ...Staj okulunda kendi ellerimle düzenlediğim ve çocukların okuyabileceği bir alan vardı. Bu benim hoşuma çok gitmişti olanakları da çok güzeldi. Çalıştığım okulda olmaması beni hayal kırıklığına uğratmıştı. (Ö11)

3.1.4.2. Sınıfın Isınma Aracı Olan Sobayı Yakamama. Sınıfın ısınma aracının soba olması ve öğretmenin sobayı yakmayı bilmemesi zorluk oluşturmuştur. Öğretmeni şoka sokan durum ise soba yakmayı bilen öğrencinin öğretmene nasıl yakılması gerektiğini öğretmesi olmuştur.

Okulum sobalıydı ve soba yakmayı bilmediğim için bu beni oldukça zorladı... İlk sobamı öğrencilerimin yardımıyla yaktım. Sobayı güzelce doldurdum ama bir türlü yanmamasını anlayamamıştım. Bir öğrencim, hocam altındaki havalandırmayı açarsanız yanar demişti ve dediğini yaptığımda sobanın yanmasına çok mutlu olmuştum. Aslında yaşadığım durum benim için şoktu. Hayatımda hiç soba yakmadım. (Ö3)

3.1.4.3. Materyal Eksikliği. Dersi işlemek için gerekli öğretim materyallerini hazırlamak isteyen öğretmene müdür tarafından sınırlar konulması öğretmenin ders içerisindeki verimini olumsuz etkilemiş ve şoka uğratmıştır.

Müdür akıllı tahtaları kilitletiyordu. Ders işleyemiyordum. Müdülden izin almadan kilidi açamıyorduk. İngilizce dersi, çoğu duyu organına hitap edilerek anlatıldığında daha çok akılda kalır. Bu durumda müdür ile çok sorun yaşadık. Tahtalara zarar geleceğini düşündüğü için kullanmamamız bana garip gelmişti. (Ö7)

3.1.5. Öğretmenin Tecrübesizliğinden Kaynaklı Şoklar Alt Teması

Öğretmenin tecrübesizliğinden kaynaklı şoklar alt temasında yer alan öğretmenin yetersizliği ve deneyim eksikliği, öğretmenlerin en çok karşılaştıkları şok durumu olmuştur. Derste zaman yönetimi sorunu, öğrenci vakalarında deneyim eksikliği, öğretmenin okulda mesleki açıdan yıpranması ve sınıf yönetiminde zorlanma şok yaşanmasına neden olan diğer konulardır.

3.1.5.1. Derste Zaman Yönetimi Sorunu. Yeni göreve başlayan öğretmenler, sınıf yönetiminde eksik planlamalar yaparak zamanı verimli yönetememektedir. Bu deneyimsizliklerinden dolayı da şok yaşamaktadırlar.

İlk dersimde konum 10 dakikada bitmişti. Ders boyu ne yapsam diye çok zorlanmıştım. Sonrasında dersime daha hâkim olmaya çalıştım. (Ö2)

3.1.5.2. Öğrenci Vakalarında Deneyim Eksikliği. Öğrencilerin yaşamış oldukları zor durumlar karşısında öğretmenlerin daha önceden böyle durumlarda nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini tecrübe etmemiş olmaları onları şoka uğratmıştır.

Geçen sene ilk istismar vakamı bildirmem gerekiyordu. İlk defa karşılaşmıştım. Biz buna kendimizi lisansta hazırlıyoruz. Dışardan görüldüğü kadar rehberlik alanı rahat bir şekilde olmuyor. ...Ne yapacağımı bilememiştim, elim ayağım titremişti. (Ö14)

3.1.5.3. Öğretmenin Okulda Mesleki Açından Yıpranması. Öğrencilerin yaşamış oldukları zor durumlar hakkında öğretmenler daha önceden böyle durumlarda nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini tecrübe etmemiş olması şoka uğratmıştır. Bunun sonucunda bu zor durumları okul içinde bırakamayıp psikolojik olarak yıpranma yaşamaları yaşantılarına yansımıştır.

...Bence en sıkıntılı durumlardan bir tanesi, okulda bir öğrenciyle yaşadığımız travmatik bir yaşantıyı alıp eve götürmemiz. Çünkü o benim kafamda, okuldan çıktığımda bunu okulda bırakamadım. Hala da bırakamıyorum. (Ö14)

3.1.5.4. Öğretmenin Yetersizliği ve Deneyim Eksikliği. Öğretmenler yeni atandıkları için evrak işlerinde acemilik yaşamaktadır. İdare tarafından bu acemiliklere tolerans tanınmaması ve azarlanması öğretmeni şoka sokmuştur.

Mesleğe başladığımda sudan çıkmış balık gibiydim. E- okula veri girmeyi dahi bilmiyordum. Bize üniversitede ders alırken böyle şeyler öğretilmedi. Bunun yanında yeni atanmış olmamla birlikte meslektaşlarımdan yardımcı olan da olmadı. Bu başlangıç döneminde oldukça zorlandım. İlk girdiğim hafta derslerde sınıf defterini doldururken yazılması gereken yerleri yazmayı unutmuştum. İkinci gün derse girmeden müdür öğretmenler odasında beni azarladı defteri doldurmayı bilmiyorsan nasıl atandın diye. O kadar çok utandım ki, ... (Ö1)

3.1.5.5. Sınıf Yönetiminde Zorlanma. Sınıf ortamı, yapısı gereği dinamiktir. Bununla birlikte, öğretmen planladığı çoğu etkinlikleri sınıfın o anki durumunda istenen şekilde gerçekleştirememektedir ve bu öğretmeni şoka sokmaktadır.

...Eğitim fakültesinde aldığımız derslerde öğrendiklerimizi uygulamaya çalıştım ama tabii bunu her derste kullanamıyorsun yani belirli öğrendiğimiz şeyler var. Sus yapma oğlum demek yerine bu eğitim stratejilerinden faydalanmamız gerekiyordu ama bunlar da çok fazla baş edemedim İlk zamanlar sınıf yönetimini tam olarak sağlayamadım... (Ö11)

3.2. Gerçeklik Şokunun Psiko-sosyal Yaşantılara Yansımalarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara ikinci olarak, "Gerçeklik şokunun (uyuşmayan durumların), psiko-sosyal yaşantılara olan yansımaları nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre oluşturulan alt tema ve kodlar tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Gerçeklik Şokunun Psiko-sosyal Yaşantılara Yansımaları

Tema	Alt tema	Kodlar	Katılımcı
Psiko-Sosyal Yaşantılara Yansımaları	Mesleki yönden yansımaları	Mesleki, sosyal, psikolojik anlamda öğrenciye yetememek	Ö8, Ö13, Ö3, Ö11, Ö14, Ö9
		Psikolojik yıpranma	Ö5, Ö7
		Mesleğinin, hayatını olumsuz yönde etkilemesi	Ö14, Ö9
		Mesleki açıdan mutluluk	Ö14
		Meslekten soğuma	Ö4
		Baskı ve zorlamalar nedeniyle istifa etmeye teşebbüs	Ö2
	Kişisel yönden yansımaları	Hayal kırıklığı	Ö12, Ö1, Ö10, Ö2
		Zorluklara karşı dirençli olmak	Ö6, Ö11, Ö10
		Öğrenci vakalarının etkisinde kalmak	Ö5, Ö3, Ö9

Tablo 3 incelendiğinde, mesleki yönden yansımalar ve kişisel yönden yansımalar olmak üzere iki alt tema ortaya çıktığı görülmektedir. Toplamda dokuz kod oluşmuştur. Görüşme yapılan

öğretmenlerin en fazla mesleki, sosyal, psikolojik anlamda öğrenciye yetememe durumu ile yaşantılarında yansımalar görülmüştür. Aşağıda, elde edilen her bir kod, bir katılımcının görüşü ile desteklenmiştir.

3.2.1. Mesleki Yönden Yansımaları Alt Teması

Mesleki yönden yansımaları alt temasında yer alan mesleki, sosyal, psikolojik anlamda öğrenciye yetememe, öğretmenlerin yaşantılarına en çok yansımıştır. Psikolojik yıpranma, meslekten soğuma, baskılar yüzünden istifa etme, mesleki açıdan mutluluk ve mesleğinin hayatını olumsuz yönde etkilemesi öğretmenlerin yaşantılarını etkileyen diğer konulardır.

3.2.1.1. Psikolojik Yıpranma. Öğretmenler, psikolojik yıpranma, meslekten soğuma, istifa durumunu, psiko-sosyal yaşantıları olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin göreve başlamadan önceki mesleğe karşı tutumları ile göreve başladıktan sonraki tutumları aynı değildir. Bu farklılık öğretmenlerde hayal kırıklığı oluşturmuştur.

...Sekiz defa mahkeme durumu yaşadım. Mesleğimdeki zor konulardan biriydi. Beni psikolojik olarak derinden etkiledi. Bir süre okula ayağım geri geri gitmeye başladı. Bu durum, hayalini yıllarca kurduğum mesleğimin farklı bir yüzüyle karşılaştırmış oldu. (Ö5)

3.2.1.2. Meslekten Soğuma. Öğretmenler, meslekten soğuma durumunun, psiko-sosyal yaşantılara olan yansımalarının olumsuz yönde olduğunu düşünmektedir. Belli haftalar ve günlerin olduğu zamanlarda bazı branşlara daha fazla iş yükü verilmesi öğretmenlerin mesleklerine karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmuştur.

Türkçe öğretmeni olduğum için özel gün ve haftalarda görev yükümün arttığını fark ettim. Türkçecisin, yazarsın, çizersin. Tutanak tutarsın vs. gibi. Şok oluyorum. Kimse Türkçe bilmiyormuş gibi davranıyor. Gıcık oluyorum bu duruma. Kullanıldığımı hissetmek beni üzüyor. Böyle anlarda toplantıda yer almak istemiyorum... (Ö4)

3.2.1.3. Baskı ve Zorlamalar Nedeniyle İstifa Etmeye Teşebbüs. Öğretmenin zoraki bir durumunda okul yönetiminin yardımcı olmaması ve öğretmeni zora sokması öğretmeni mesleğinden ayrılmaya kadar götürmüştür.

Nikâhım olacaktı. Nikâhımın olduğu gün veli toplantısı konuldu. Hayatımda bir kere evlendiğimi söyledim ve izin istedim. Müdür, veli toplantısının yılda iki kez olduğunu bu yüzden katılmamın zorunlu olduğunu söyledi. ...Yaşadıklarım beni olumsuz etkiledi. Dikkatli olmam gerektiğini anladım. İstifa dilekçemi hazırladım. Eşim yırttı. Beni çok yıpratın dönem oldu. (Ö2)

3.2.1.4. Mesleki Açıdan Mutluluk. Öğrencilerinin sıkıntıları olduğunda ilk başvurdukları kişilerin öğretmenleri olduklarını bilmek öğretmeni sevindirmektedir. Bu sayede öğretmen öğrenci arasında güvenli bir bağ oluştuğu anlaşılır.

...Öğrencilerimin anlatmak istedikleri durumlar da o kişinin ben olduğumu bilmeleri bana iyi hissettiriyor. (Ö14)

3.2.1.5. Mesleki, Sosyal, Psikolojik Anlamda Öğrenciye Yetememek. Öğretmenler tecrübesizliklerinden dolayı karşılaştıkları olaylar karşısında ne yapacaklarını bilememektedir. Bu belirsizlik, öğretmenlerin psikolojik anlamda yıpranmasına neden olmaktadır. Velinin öğrenci üzerinde oluşturduğu bazı olumsuz durumlar öğretmeni de olumsuz etkilemiştir. Öğretmen de bu olumsuzluklardan kurtulmak için mesleki anlamda çaba sarf etmektedir. Deneyimsizliklerden dolayı öğrenciye yetemediğini düşünen öğretmenler pes etmeyerek bu durumun üzerine düşmüşlerdir.

Sınıftaki bir öğrencimiz sevgi evinden geliyordu. Bu öğrencide sevgi açlığı vardı. Bunun yüzünden hırçınlaşma, uyum sağlayamama, kıskançlık gibi duyguları yoğunluklu olarak

yaşıyordu. Öğrenciye eğitim vermek hiç kolay olmadı. Yorucu bir eğitim dönemi geçirdik diyebilirim. Yıprandım. O öğrencime nasıl ulaşabilirim daha fazla onu nasıl normalleştirebilirim hep bunların üzerine gittim. (Ö8)

Nöbet sırasında bir öğrencim nefes alamama problemi yaşamıştı. İlk yardım eğitimim yoktu. Beden eğitimi öğretmenimizin ilk yardım eğitimi vardı. Hemen müdahale etmişti. Bende şok etkisi olmuştu. İnsan ne yapacağını tahmin edemiyor. Kesinlikle öğretmen, ilk yardım eğitimi almalıdır... (Ö9)

3.2.1.6. Mesleğinin Hayatını Olumsuz Yönde Etkilemesi. Öğretmenler, mesleğinin, hayatını olumsuz yönde etkilemesini, psiko-sosyal yaşantılara yansıdığını düşünmektedir. Öğretmenlik mesleğinin getirmiş olduğu zorluklar öğretmenin özel hayatına ister istemez yansımaktadır.

Okulda bazı sorunlar yaşıyorsun ister istemez. Bana has değil bu... Herkes yaşayabilir yani. Tabii okulda kalmıyor, seninle eve geliyor bu sorunların yansımaları. Bu sefer noluyor? Olumsuz psikolojini çocuğuna, eşine yansıtıyorsun... Daha önce yaşamadığım bir şey tabii bu. Belki aile olmak da etkili. Öğrenciyken de okulda sorun yaşadım fakat bu şekilde yansıttığımı hatırlamıyorum. Neden? Çünkü sorunların niteliği değişti...(Ö14)

3.2.2. Kişisel Yönden Yansımalar Alt Teması

Kişisel yönden yansımalar alt temasında yer alan en çok hayal kırıklığının öğretmenlerin yaşantılarına yansımaları olmuştur. Zorluklara karşı dirençli olmak ve öğrenci vakalarının etkisinde kalmak öğretmenlerin yaşantılarını etkileyen diğer konulardır.

3.2.2.1. Hayal Kırıklığı. Öğretmenler, hayal kırıklığı duygu durumunu, psiko-sosyal yaşantılarını olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Öğretmen göreve başlamadan önce umduğu durumları göreve başladığında gerçekleştiremediğinde üzüntü duymaktadır.

Toplu oyunlar oynattığımızda salondaki lambalara top çarpıyordu. Ben de müdüre giderek durumu anlattım. Toplar lambalara çarptığı için müdüre kafes yaptırılmalı dedim. Müdür bey ise burada top oynamayın dedi. ...Çünkü ben okula ilk geldiğimde spor salonu görmemle birlikte nasıl dersler işlerimin hayalini kurmuştum. Bir süre bu şokumun etkisinden çıkamadım. Beni yıpratın bir dönemdi. Hayal kırıklığına uğradım. (Ö12)

3.2.2.2. Zorluklara Karşı Dirençli Olmak. Öğretmenin, özellikleri farklı bir öğrenci ile ilk defa karşılaştığında başından savmak yerine o öğrenciyi eğitime kazandırmak için gerekli eğitimler alması, zorluklara karşı çaba sarf etmesi ve sonucunda da öğrenciyi eğitime kazandırması olumlu bir yaşantı yansıması oluşturmuştur.

Destek eğitim dersi almıştım. Özel bir öğrenci. Kız, konuşmayı bilmiyordu, konuşma zorluğu çekiyordu ve ellerini kullanamıyordu. Ben bu çocuğa matematik dersi anlatmak zorundaydım... Bunu arkadaşlarıma sorarak araştırarak nasıl ders anlatabilirim matematikle ilgili, matematiği nasıl sevdirebilirim şeklinde. Bu beni çok zorlamıştı. Akıllı tahta kullanmaya başladım... (Ö11)

3.2.2.3. Öğrenci Vakalarının Etkisinde Kalmak. Öğretmenler, öğrenci vakalarının etkisinde kalmanın, psiko-sosyal yaşantılara olan yansımalarını olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Öğrencinin yaşamış olduğu şok durumuna öğretmenin tanık olması öğretmeni derinden etkilemiştir.

İki kardeş öğrenci müdürden başarı belgesi alacaktı ve ben de o sırada müdürün odasındaydım. Öğrenciler kardeş olduklarından, soy isimlerinin aynı olmasını düşünmüşlerdi ki bu durum çok normal bir olay olurdu. Kardeşlerin soy isimleri farklıydı. Bu farklılığa müdürün odasında tanık oldular. Anne baba ayrılmış ve kardeşleri de ayırmışlar. Bu durum beni çok derinden etkilemişti. (Ö5)

3.3. Gerçeklik Şokunun Bireysel ve mesleki Değişkenlere Olan Yansımalarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara üçüncü olarak, “Gerçeklik şokunun, bireysel ve mesleki değişkenlere olan yansımaları nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre oluşturulan alt tema ve kodlar tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Gerçeklik Şokunun, Bireysel ve Mesleki Değişkenlere Olan Yansımaları

Tema	Alt tema	Kodlar	Katılımcı
Gerçeklik Şokunun, Bireysel ve mesleki Değişkenlere Olan Yansımaları	Öğretmene yansımalar	Deneyimsizliklerden ders çıkarma	Ö12, Ö5, Ö13, Ö1, Ö8, Ö11, Ö14, Ö9
		Tükenmişlik hissi	Ö5, Ö2, Ö14, Ö7
		Öğrenci sevgisi	Ö5, Ö12, Ö4
		Sosyalleşememe	Ö14, Ö5
		Mesleki anlamda olumlama	Ö6
	Öğretim programı değişikliği ile ilgili yansımalar	Yeni ders eklenmesi	Ö10, Ö9
	Disiplinler arası olan bir dersin iki ayrı disiplin olarak anlatılmasının istenmesi	Ö3	

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmene yansımaları ve öğretim programı değişikliğine gidilmesi olmak üzere iki alt tema ve yedi kod ortaya çıktığı görülmektedir. Öğretmenlerin en fazla deneyimsizliklerden ders çıkarma ile ilgili yaşantılarının olduğu görülmüştür. Aşağıda, elde edilen her bir kod, bir katılımcının görüşü ile desteklenmiştir.

3.3.1. Öğretmene Yansımaları Alt Teması

Öğretmene yansımaları alt temasında yer alan deneyimsizliklerden ders çıkarma, öğretmenlerin en çok dile getirdiği konu olmuştur. Tükenmişlik hissi, öğrenci sevgisi, mesleki anlamda olumlama ve sosyalleşememe, öğretmenlerin yaşantılarını etkileyen diğer konulardır.

3.3.1.1. Tükenmişlik Hissi. Mesleğin getirdiği zorluklar öğretmenleri sıkıntıya sokmaktadır. Öğretmenler mesleklerinden keyif alamamakta başarı duyguları azalmakta bunun sonucunda zihinsel ve fiziksel anlamda tükenme yaşamaktadırlar.

Tek zorlandığım durum işimi eve getirmek oldu. Çünkü kafamı taşıyorum. İçi dolu taşıyorum. İlk zamanlarda çok yıprandım. Başka bir bölüm okuyup alan değişikliği yapmayı bile düşündüğüm oldu. (Ö14)

3.3.1.2. Öğrenci Sevgisi. Öğretmenlik mesleğinin zorlukları olduğu gibi ilgilendikleri yaş grubu küçük olduğu için mesleğin iyi taraflarının da olabileceğini öğrencilerin sevgileri sayesinde hatırlamaktadırlar.

Güzel kısımları olan tek durum: çocuklar beni odamda ziyarete gelip bana çiçek resim getiriyorlar. Ufacık bir sevgi insana o kadar iyi geliyor ki. ...Hayat, okul, o zaman daha çekilebilir bir yer olmaya dönüşüyor. (Ö5)

3.3.1.3. Deneyimsizliklerden Ders Çıkarma. Öğretmenler, yaşadıkları zorlukları birer ders olarak görüp bu zorluklardan fayda sağlamaya çalışmaktadır. Çaba sarf ederek öğrenciye, okula nasıl fayda sağlayabilecekleri üzerine düşünmekte ve harekete geçmektedirler.

Yaşadığımız şoklar bize nasıl ayakta kalmamız gerektiğini öğretiyor. ... Bu durumu üniversiteden yakın olduğum danışman bir hocam vardı, onunla paylaştım. O da beni öğretmenlerin deneyimlerini anlattığı bir seminere yönlendirdi. ...Kısacası ben yaşadığım bu şoklardan payıma düşen iyi olumlu sonuçları almaya çalıştım. (Ö13)

3.3.1.4. Mesleki Anlamda Olumlama. Öğretmenler, öğrenciler hakkında ön yargılı düşünmemeleri gerektiğini yaşayarak deneyimlemişlerdir. Öğrenme ortamını öğrencinin gelişim özelliklerine göre uyarlandığında öğrencinin katılımının artacağını görmüşlerdir.

Öğrencilere ortam sunulduğunda sonuçların olumlu geldiğini anladım. Bu sene pi günü etkinliği yaptık. Hiç derse katılmayan bir öğrencim bile pi gününde etkinlikleri yapmak için sıraya girdi. Bu çok mutlu etti beni. ...Bunun olumlu sonuçlandığının da farkındayım bu beni için olumlu bir şoklama çünkü çoğu zümrem benimle aynı fikirde değil. (Ö6)

3.3.1.5. Sosyalleşememe. Türkiye’de batı bölgelerine, önceden yeni atama yapılmadığından öğretmenler genellikle orta yaş grubundaydı. Yeni atanan öğretmenler daha genç olduğu için ve batıda çalışan öğretmenlerin çoğunluğu orta yaş grubunda olduğu için sosyalleşememe sorunları yaşanmıştır.

...Okula geldiğimde akranım yoktu. Meslektaşlarımla yaşları kırklı yaşlar. Çoğunun aile hayatı var. Ortak ilgi alanımız olmadığı için zorlandım. Çok sosyalleşemedim... (Ö14)

3.3.2. Öğretim Programı Değişikliğine Gidilmesi Alt Teması

Öğretim programı değişikliğine gidilmesi alt temasında yer alan yeni ders eklenmesi, öğretmenlerin en çok zorlandığı konu olmuştur. Disiplinler arası olan bir dersi iki ayrı disiplin olarak anlatmak istenmesi öğretmenlerin yaşantılarını etkileyen diğer bir konudur.

3.3.2.1. Disiplinler Arası Olan Bir Dersi İki Ayrı Disiplin Olarak Anlatmak İstenmesi. Öğretmenlerin branşları gereği öğretim programında sorun yaşadıkları durumlar olmaktadır. Deneyim kazandıkça yaşadıkları zorluklar hakkında önerilerde bulunmaktadır.

Sosyalin tarih ve coğrafya olarak ikiye ayrılmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum. Bu düşünceye beni iten durum bir alanda uzmanlaşmak dersi daha verimli hale getirmekte. Öğretmen olarak bizlerde bu konular hakkında daha fazla bilgi vermektedir. Stajdayken ya da üniversite okurken konuları daha ayrıntılı öğrenirken birden yüzeysel anlarıma geçmek beni zorlamıştı... (Ö3)

3.3.2.2. Yeni Ders Eklenmesi. Öğretmenler, yaşadıkları şok durumlarını meslektaşlarının en az etkiyle yaşamasını sağlamak ve yaşanan şok durumlarından ders çıkarmak için önerilerde bulunmuştur.

Hem öğrencilere hem de öğretmenlere ilk yardımın öğretilmesi gerekiyor. Müfredata ilk yardım dersi gelmeli. Öğrenci bunu uygulamalı olarak bilmelidir. Krizi yönetmek çok önemli... (Ö10)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde, öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şokunun neden ve sonuçlarına ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Birinci soruda, öğretmenlere hangi durumlar nedeniyle şok yaşadıkları sorulmuştur. En çok karşılaşılan şok durumunun velilerle ilgili olduğu görülmüştür. Veli toplantılarına katılım azlığı, en çok yakınılan konu olmuştur. Bu sonuçtan farklı olarak Öztürk’ün (2008) yaptığı çalışmada, yeni göreve başlayan öğretmenlerin çoğunun veliler ile ilişkilerinde hiç sorun yaşamadıkları ya da nadiren sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Alan yazında, bu çalışmanın sonuçları ile bazı çalışmaların (Senemoğlu, 2011; Yılmaz ve Tepebaş, 2011) sonuçları

benzerlik göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak, her olay ve olguyu kendi bağlamında ele almak gereği gösterilebilir. Çünkü sosyal olaylar, yer, zaman, kişi bakımından farklı nitelikler taşıyabilir. Bununla birlikte, toplumda öğretmenler tarafından sıklıkla dile getirilen, velilerin okul süreçlerine çok müdahil olmaları ve en küçük olumsuz durumlarda, gerekli olmadığı halde, öğretmen ve okul yönetiminden hesap sormak istemeleri özellikle göreve yeni başlayan öğretmenleri olumsuz etkileyebilir. Bu süreçte okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin, göreve yeni başlayan öğretmenlere destek olması faydalı olabilecektir. Öğretmenlerin, velilerin toplantılara ilgisiz davranmaları, velinin cinsiyet ayrımcılığı yapması, velinin şiddet uygulaması gibi nedenlerle şok yaşadıkları tespit edilmiştir. Diğer bir şok durumu ise meslektaşlarının ve okul yönetiminin saygısız tutumları, baskıları ile ilgili olmuştur. Okul yönetimi tarafından kayırmacılık yapılması öğretmenler içinde en çok yaşanan şok durumu olmuştur. Bu sonuçlar, Yılmaz ve Tepebaş (2011) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmada da öğretmenlerin ilk yıllarında meslektaşlarıyla ilişkilerinde güçlük yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçtan farklı olarak Caires ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmada, müdürün desteğinin ve rehberliğinin çalışanlar üzerinde olumlu etkiler doğurduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler zümre ile fikir ayrılığı, okul yönetimi tarafından mesleki gelişime uygun ortam sağlanmaması nedeniyle de şok durumları yaşamıştır. Rehber öğretmeninden rol fazlası davranışlar beklenmesi nedeniyle, rehber öğretmenlerine ilk görev yerinde fazla iş yükü yükleyerek zora sokmuştur. Öğrenci durumları ile ilgili şoklar yaşanmıştır. Gerçeklik şokunun mesleki yönden yansımaları alt temasında, “mesleki, sosyal, psikolojik anlamda öğrenciye yetememek” kodunun kaynağı olan katılımcı görüşünden yola çıkarak, sevgi evinden gelen öğrencilerin yaşadıkları olumsuzluklarla öğretmenler başa çıkmakta sorun yaşamış ve şok geçirmiştir. Öğretmenler, öğrenci özelliklerinden dolayı deneyimsizlikler yaşamış ve kendilerini yetersiz hissetmişlerdir. Yuen-Fun (1991) tarafından yapılan çalışmada, göreve yeni başlayan öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarını yönetme konusunda yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler, okulun fiziki alt yapısı ve olanakları ile ilgili şoklar yaşamıştır. Okulun fiziki imkânlarındaki yetersizlik, sınıfın ısınma aracı olan sobayı yakamama ve öğrencilerden yardım almak öğretmenler için birer şok durumu olmuştur. Bu araştırmanın bulguları ile alan yazında yapılan bazı çalışmaların (Özpınar ve Sarpkaya, 2010; Gömleksiz vd., 2010) sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlardan farklı olarak, Caires, Almeida ve Martins’in (2010) çalışmasında, okuldaki kaynakların yeterliliği ve meslektaşların desteği, öğretmenlerin mesleki tutumlarını pozitif yönde artırdığı tespit edilmiştir. Öğretmenler mesleğe yeni başladıkları için tecrübesizliklerden kaynaklı şoklar da yaşamıştır. Zamanı iyi yönetemediklerinden, 40 dakikalık dersi 10 dakikada bitiren öğretmen yaşantıları olmuş, sınıf yönetiminde güçlüklerle karşılaşmıştır. Benzer şekilde yeni mesleğe başlamış olan öğretmenlerin bu güçlükleri yaşamış oldukları tespit edilmiştir (Sezer, 2017; Yıldırım vd., 2017). Göreve yeni başlayan öğretmenlerin sınıf yönetimi güçlükleri ile ilgili olarak özellikle deneyimli öğretmenlere nazaran daha fazla mesleki gelişime ihtiyaç duydukları söylenebilir (Jensen vd., 2012). Öğretmenin sınıf yönetimi konusunda başarılı olması, büyük ölçüde zamanla edineceği tecrübelerine bağlıdır (Brouwers ve Tomic, 2000). Bu çalışmada göreve yeni atanmış öğretmenlerin de belirttiği gibi, alınmış olunan lisans eğitiminin daha çok teori ağırlıklı olması ve yeterli uygulama yapılmaması sınıf yönetimi yeterlikleri konusunda sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Veenman (1984) tarafından yapılan çalışmada da lisans eğitimi boyunca oluşan beklentilerin gerçek sınıf ortamına girince karşılaşılan durumlar tarafından çürütüldüğü sonucuna varılmıştır. Meister ve Melnick’in (2003) çalışmasında, üç yıldan daha az deneyime sahip öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda deneyimli öğretmenlere nazaran daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir. Göreve yeni başlayan öğretmenler, sınıf yönetimi konusunda önleyici sınıf yönetimi stratejileriyle desteklenerek, sorunlar azaltabilir. Göreve yeni başlayan öğretmenlerin

sınıf yönetimi becerilerini artırmalarını sağlamak için hizmet içi eğitimler önemli fırsatlardır. Ayrıca, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları, mezun olduktan ve göreve yeni başladıktan sonra öğretmen adaylarının karşılaşabilecekleri zorluklara ilişkin uygulamalı dersler koymalıdır. Teori uygulama uyumsuzluğu ya da teorik bilgilerin yetersizliği, göreve yeni başlayan öğretmenlerin gerçeklik şoku yaşamalarını desteklemektedir. Bu nedenle, aday öğretmenlerin akademide örnek olaylar üzerinden daha fazla gerçek okul ortamları ile yüzleşmeleri sağlanmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen yetiştirme düzenimiz, aday öğretmenlerin staj uygulamalarında yaşanan olumsuzluklara ve mesleğin ilk yıllarına ilişkin yeni politikaların geliştirilmesi birçok olumsuzluğun önüne geçebilir.

İkinci soruda, öğretmenlere gerçeklik şokunun psiko-sosyal yaşantılara yansımalarının neler olduğu sorulmuştur. Gerçeklik şokunun psiko-sosyal yaşantılarına yansımaları temasında mesleki yönden ve kişisel yönden olmak üzere iki alt tema oluşturulmuştur. Mesleki yönden durumlar alt temasında en çok, öğretmenlerde öğrenciye mesleki, sosyal, psikolojik anlamda yetememek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarıyla Korkmaz ve diğerlerinin (2004) araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Örneğin, öğretmenlerin yaşadıkları zorluklardan biri, öğrencilerin ilgilerine uygun etkinlikleri düzenlemekte güçlüklerle karşılaşmışlardır. Alan yazında, bu sonuca benzer sonuçların (Meister ve Melnick, 2003; Van Hover ve Yeager, 2004; Fantilli, 2009; Keengwe ve Adjei-Boateng, 2012) elde edildiği çalışmalar bulunmaktadır. Öğretmenler psikolojik olarak yıpranmış, meslekten soğumaya kadar gitmiştir. Baskılar yüzünden istifa etmeye kadar öğretmenler yaşadıkları şokların etkilerini psiko-sosyal yaşantılarına yansıtmıştır. Kişisel yönden durumlar alt temasında öğretmenler en çok yaşadıkları şoklar karşısında hayal kırıklığı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. İdeallerindeki durumlarla uygulamadaki durumlar arasında farklılıklar oluştuğunda öğretmenler umduklarını gerçekleştiremediklerinden, üzüntü ve hayal kırıklığı duygusunu yaşamaktadır. Bununla birlikte, öğretmenler bu şoklar karşısında yaşadıkları zorluklara direnç göstermeye de çalışmıştır. Dean ve diğerlerine (1985) göre gerçeklik şoku, çalışanların tutumlarını, niyetlerini ve örgütsel bağlılıklarını etkilemektedir. Bu nedenle, öğretmen adaylarında gerçeklik şokunu önleyici ve öğretmenleri başa çıkma yeterliklerini artırıcı eğitimlerin verilmesi, bu sürecin en hafif psiko-sosyal olumsuzluklarla atlatılmasına katkı sağlayabilir. Gerçekliğin şok etkisi proaktif bir yaklaşımla öğretmen eğitimi veren üniversitelerde daha metotlu ve yeterli düzeyde ele alınabilir. Özellikle büyük şehirlerde eğitim gören öğretmen adaylarının, Anadolu'nun tüm şartlarına uygun özellikleri taşıyan okullarda staj yapmaları sağlanarak gerçeklik hakkında farkındalıkları artırılabilir. Böylece her türlü koşul hakkında bilgi sahibi bir aday olarak göreve hazır bulunuşluğu artırılabilir. Çünkü karşılaşılan sorunların boyutu ve niteliği şehirden şehire değişebilecektir. Hatta bu sorunların ülkeden ülkeye de değiştiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Blaya, 2003).

Üçüncü soruda öğretmenlere gerçeklik şokunun, bireysel ve mesleki değişkenlere olan yansımaları hakkında soru sorulmuştur. Bu temada, öğretmenlere yansımaları ve öğretim programı değişikliği ile ilgili iki alt tema oluşturulmuştur. Öğretmenler, yaşadıkları şoklar karşısında bireysel anlamda çoğunlukla deneyimsizliklerden ders çıkarmaya yönelmişlerdir. Buna karşın yaşanan gerçeklik şokları öğretmenlerde tükenmişlik hissini ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler yaşadıkları gerçeklik şokları sonucunda öğretim programı değişikliğine gidilmesini önermiştir. Yaşamış oldukları öğrenci sağlık vakalarından ders çıkarmaya çalışıp bu sağlık vakalarıyla ilgili etkili olabilecek derslerin öğretim programına eklenmesini önermişlerdir. Sonuç olarak, öğretmenlerin yaşamış oldukları gerçeklik şokları onları hayal kırıklığına uğratmış ve psikolojileri üzerinde birçok olumsuzluklara neden olmuştur. Beck (1993) araştırmasında, mesleğinin ilk yıllarında çalışanların, kendini yetersiz hissetme, gerçeklik şokuyla karşılaşma, tercihlerinden şüphe duyma gibi duygusal zorluklar yaşadıklarını tespit

etmiştir. Çalışmanın hem öğretmen yetiştirme süreçlerinde hem de uygulamada karşılaşılan durumların farkına varılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Pedagojik, metodolojik, psikolojik ve duygusal düzeyde kendilerinden beklenen her şeyi başarma çabası, yeni başlayan öğretmenlerin hazır bulunmuşluklarını, vizyonlarını ve motivasyonlarını zorlayabilir, performanslarını etkileyebilir ve gerçeklik şoku deneyimlerinin artmasına yol açabilir. Bu sorunlara yönelik proaktif bir yaklaşımla öğretmenlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Göreve yeni başlayan öğretmenlere öngörülemeyen durumlarla başa çıkma, aynı zamanda uyum sağlama ve deneyimlerden öğrenme ve öğretmenliklerinin ilk yıllarında gerçeklik şoku ve stres deneyimlerini yönetme konusunda destek verebilir. Çözüm, sistem içindeki tüm paydaşlar arasında karşılıklı bağımlılık ve kararlılığın yönlendirdiği ortak bir sorumluluk olabilir (Botha ve Rens, 2018). Günümüzde, öğretmenlik eğitiminin zorunlu bir tercih olarak yapılması olumlu bir mesleki kimliğin edinilmesinde önemli bir engeldir. Olumlu bir mesleki kimlik algısı mesleki sosyalleşmeyi artırıcı bir etki sağlar. Olumlu bir mesleki kimlik sosyalleşmeyi artırır, olumlu bir profesyonel kimlik geliştirilmesini sağlar. Mesleki sosyalleşmenin ilk yolculuğu mesleki kimliğin gelişmesidir (Mafumo vd., 2022). Akcan vd. (2023) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, aday öğretmenlerin ilk yıllarda okul ortamında sosyalleşmeleri için yönetim tarafından daha fazla desteklenmesi gerektiği; öğretmenlerin en büyük endişelerinin, izole olmak ve profesyonel destek eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen eğitimi programları, öğretmen adaylarına gerçek sınıf bağlamlarında kapsamlı alan deneyimi ve uygulamalar sağlayarak, öğretmenlik gerçeklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini gerektirmektedir. Bu, aday öğretmenlerin onları istihdam eden okulların yerel bağlamlarında karşılaşılabilecekleri rolleri ve eylemleri de içermelidir. Sonuç olarak, göreve yeni başlayan öğretmenlerin ve süreçte diğer öğretmenlerin gerçeklik şoku yaşamalarının bireysel ve örgütsel olmak üzere hem nedenleri hem de sonuçları bulunmaktadır. Bu şokların, bireysel ve örgütsel olumsuz sonuçlarını en aza indirmek için öğretmen yetiştirme programları, öğretmen adaylarının öğretmenliklerinin ilk yılında pedagojik, entelektüel ve psikolojik olarak tüm eğitim paydaşlarının beklentilerini karşılayacak şekilde hazırlanacak bir öğretim programı ve ders planlamalıdır. Bu hazırlık, gerilimleri dengeleyerek, acemi öğretmenlerin mesleki ve politik dayanıklılık kazanmalarını ve dolayısıyla öğretmenlik mesleğinde kalmalarını sağlamalıdır (Kim ve Cho, 2014).

4.1. Öneriler

Öğretmenlerin lisans eğitimlerinin bir bölümü olan teorik eğitimler alınırken bu bilgileri gerçek yaşama transfer edebilmeleri için sınıf ortamıyla daha fazla bağlantı kurmaları sağlanabilir. İlk görev yerlerinde gerçeklik şoku yaşayan öğretmenlerin gerçeklik şoku yaşantılarını önlemek ya da gerçeklik şokunun neden olduğu etkileri en aza indirebilmek için oryantasyon programları düzenlenebilir. Hizmet içi eğitimlerin yanı sıra, özellikle alan dışından atanan öğretmenler için, koçluk ve mentörlük uygulamalarından yararlanılabilir. Ancak, öncelikle, koç ve mentörlere eğitim verilmeli ve deneyimli öğretmenlerden yararlanılmalıdır. Tecrübeli öğretmenlerin göreve yeni başlayan öğretmenlere tecrübelerini aktarması gerçeklik şoku ve etkilerini azaltabilir. Bunun için mentörlük uygulamaları daha faal hale getirilebilir. Araştırma belirli farklı okul türlerinde yürütülebilir. Kamu kurumları ile özel kurumlarda çalışanların karşılaştırılması yapılabilir. Karma desen yöntemlerle benzer çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Akan, D., & Başar, M. (2022). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe başlangıç sürecinde yaşadıkları gerçeklik şokunun incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2249-2274.
- Akcan, S., Kırkgöz, Y., & Ersanlı, C. Y. (2023). Investigating the professional adaptation of English teachers in the first years of their profession to school environment. *Participatory Educational Research (PER)*, 10(1), 67-85.
- Aktaş, B. Ç. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının mesleki yaşamlarında karşılaşılabileceklerini düşündükleri sorunlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 16-30.
- Arbelaiz, A. M., Apraiz, E. A., & Correa, J. M. (2015). Post-modern reality shock: Beginning teachers as sojourners in communities of practice. *Teaching and Teacher Education*, 48(1), 66-74.
- Balcı, A., Karabulut, N., Kürçe, S. G., & Ernas, S. (2019). Teachers' organizational and professional socialization: The case of Ankara. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 9(1), 305-350.
- Beck, C. T. (1993). Nursing students initial clinical experience: A phenomenological study. *International Journal of Nursing Studies*, 30(6), 489-497.
- Beuchel, P., & Cramer, C. (2023). Heart rate variability and perceived stress in teacher training: Facing the reality shock with mindfulness? *Global Advances in Integrative Medicine and Health*, 12, 1-16.
- Blaya, C. (2003). School violence and the professional socialisation of teachers. The lessons of comparatism. *Journal of Educational Administration*, 41(6), 650-668.
- Botha, C. S., & Lens, J. (2018). Are they really 'ready, willing and able'? Exploring reality shock in beginner teachers in South Africa. *South African Journal of Education*, 38(3), 1-8. <https://doi.org/10.15700/saje.v38n3a1546>
- Brouwers, A., & Tomic, W. (2000). A longitudinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy in classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 16, 239-253.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Caires, S., Almeida, L. S., & Martins, C. (2010). The socioemotional experiences of student teachers during practicum: A case of reality shock? *The Journal of Educational Research*, 103(1), 17-27.
- Cicioğlu, H. İ., Demir, G. T., & İlhan, E. L. (2018). Beden eğitimi öğretmen adaylarının gerçeklik şoku beklenti düzeyleri: Mesleğe atılmaya hazır mıyız? *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, 22(2), 643-658.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam.
- Dean, R. A., Ferris, K. R., & Konstans, C. (1985). Reality shock: What happens when a new job does not match expectations. *The Annual Convention of the American Psychological Association. 23-27 August 1985*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED267351.pdf>
- Delican, E., & Sönmez, Ö. F. (2020). Göreve yeni başlayan öğretmenlerin yaşadıkları ilk deneyimler. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 125-151.

- Fantilli, R. D. (2009). *A study of novice teachers: Challenges and supports in the first years* [Yayınlanmış doktora tezi]. The Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto.
- Ferry, M., & Westerlund, R. (2022). Professional networks, collegial support, and school leaders: How physical education teachers manage reality shock, marginalization, and isolation in a decentralized school system. *European Physical Education Review*, 29(1) 74-90.
- Fırat, N. (2021). *Öğretmen yetiştirme sürecinin gerçeklik şokunu azaltmadaki etkililiği üzerine nitel bir çalışma* (Yayın No. 677186) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Gömlüksiz, M. N., Kan, A. Ü., Biçer, S., & Yetkiner, A. (2010). Mesleğe yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklarla öğretmen adaylarının yaşayabilecekleri zorluklara ilişkin algılarının karşılaştırılması. *E-Journal of New World Science Economy*, 5(3), 12-23.
- Gülay, A., & Altun, T. (2017). Göreve yeni başlayan öğretmenlerin yeterlik algılarının ve karşılaştıkları sorunların belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 738-749.
- Gündoğdu, M., & Gök, S. (2021). *Gerçeklik şokunun öncülü olan beklentiler üzerine nitel bir çalışma yazılım uzmanları örneği*. 29. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi. Kars.
- Gürler, S., & Polat, S. (2022). Öğretmenlerin yaşadıkları gerçeklik şoku ve mesleki tutumları arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 22-37.
- Güvendir, E. (2017). Göreve yeni başlayan İngilizce öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 51(7), 4-94.
- Hobson, A. J., & Ashby, P. (2012). Reality aftershock and how to avert it: Second-year teachers' experiences of support for their professional development. *Cambridge Journal of Education*, 42(2), 177-196.
- Jensen, B., Sandoval-Hernández, A., Knoll, S., & Gonzalez, E. J. (2012). *The experience of new teachers: Results from TALIS 2008*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264120952-en>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Keengwe, J., & Adjei-Boateng, E. (2012). Induction and mentoring of beginning secondary school teachers: A case study. *International Journal of Education*, 4(2), 250-260.
- Kim, H., & Chob, Y. (2014). Pre-service teachers' motivation, sense of teaching efficacy, and expectation of reality shock. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*. 42(1), 67-81.
- Kramer, M. (1974). *Reality Shock: Why Nurses Leave Nursing*, The C.V. Mosby Company.
- Korkmaz, İ., Saban, A., & Akbaşlı, S. (2004). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 38, 266-277.
- Kozikoğlu, İ., & Senemoğlu, N. (2018). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler: Nitel bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 341-371.

- MacBlain, S., & Purdy, N. (2011). Confidence or confusion: how well are today's newly qualified teachers in England prepared to meet the additional needs of children in schools? *Teacher Development*, 15(3), 381-394.
- Mafumo, J. L., Tshililo, A. R., & Luhailima, T. R. (2022) Facilitators of professional socialisation of learners in the clinical learning areas: A qualitative systematic review. *Curationis*, 45(1), 1-11. a2172.
- Mahmood, S. (2013). "Reality shock": New early childhood education teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 34(2), 154-170.
- Matsunaga, M., Nakamura-Taira, N., Miura, M., & Harada, Y. (2017). Development of a scale for measuring the factor of first-year teachers' reality shock. *The Japanese Journal of Psychology*, 88(4), 337-347.
- Meister, D. G., & Melnick, S. A. (2003). National new teacher study: Beginning teachers' concerns. *Action in Teacher Education*, 24(4), 87-94.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Nobel Yayınları.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (S. Akbabaaltun ve A. Ersoy, Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Oral, B., & Çoban, A. (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 29-48.
- Özkan, S. (2017). *Gerçeklik şoku ile evlilik ilişkisinin resmi liselerde görev yapan öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Muş ili örneği)*. (Yayın No. 484069) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Özpınar M., & Sarpkaya, R. (2010). Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 17-29.
- Öztürk, M. (2008). *Induction into teaching: Adaptation challenges of novice teachers*. (Yayın No. 227639) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Paula, L., & Grinfelde, A. (2018). The role of mentoring in professional socialization of novice teachers. *Problems of Education in the 21st Century*, 76(3), 364-379.
- Robson, J. (1998). Exploring the professional socialisation of teachers in further education: A case study. *Teacher Development*, 2(1), 43-58. <https://doi.org/10.1080/13664539800200040>
- Schein, E. H. (1978). *Career dynamics: Matching individual and organizational needs*, Reading. Addison-Wesley.

- Sezer, S. (2017). Novice teachers' opinions on students' disruptive behaviours: A case study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 69, 199-219.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık.
- Sywelem, M. M. G. (2022). Challenges and facilitators of new teachers' professional socialization in international schools in Saudi Arabia. *Leadership and Policy in Schools*, 21(3), 603-617. <https://doi.org/10.1080/15700763.2020.1811878>
- Van Hover, S. D., & Yeager, E. (2004). Challenges facing beginning history teachers: An exploratory study. *The International Journal of Social Education*, 19(1), 8-21.
- Veenman, S. (1984). Perceived problems of beginning teachers. *Review of Educational Research*, 54(2), 143-178.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., & Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177.
- Yıldırım, N., Kurtdede-Fidan, N., & Ergün, S. (2017). A qualitative study on the difficulties experienced by novice classroom teachers. *International Journal of Social Science Research*, 6(2), 1-18.
- Yuen-Fun, I. W. (1991). *Toward an agenda for helping the beginning teacher: Perceptions of concerns and best help strategies*. Paper presented at the Annual Conference of the Eastern Educational Research, Association.

Extended Abstract

Introduction

Novice teachers experience various difficulties because they encounter situations that are contrary to what they learned and experienced during their teacher education and internship. These difficulties, which can be conceptualized as professional adaptation problems, negatively affect candidate teachers and their profession in some respects. It is possible to express these difficulties with a more specific concept, as reality shock. Although teacher candidates have the chance to experience the profession by taking the teaching practice course, this training is not sufficient, and difficulties and various problems may arise when they start teaching. Prospective teachers may experience adaptation problems when they start their profession, even if they successfully graduate from the programs they study (Gürler & Polat, 2022). Communication problems, problems in students' readiness, lack of equipment and difficulties in classroom management are some of these adaptation problems (Akan & Başar, 2022). A teacher creates some social stereotypes and expectations in his/her mind about the profession, but when he/she starts his career, he/she may face inconsistencies in which his/her expectations have different results (Gündoğdu & Gök, 2021). To summarize, as a result of the discrepancies between the education that teachers receive and the practices when they start to work, i.e. the incompatibility between theory and practice, teachers face reality, i.e. they experience reality shock. The concept of reality shock was first defined in the field of nursing. The pioneering studies on reality shock can be traced back to Hughes' "Men and Their Work" (1958) and "The Study of Occupations" (Schein 1978). However, the concept was introduced to the

literature by Kramer (1974). It is also a phenomenon experienced in the teaching profession. The disappointment experienced by newly graduated teachers when they realize that their education does not match with the real-life environment is defined as *reality shock* (Veenman, 1984). Reality shock refers to the feelings of surprise and disappointment felt by the teacher who starts to perform the profession as a result of the transformation of unpredictable situations related to the profession into problems (Cicioğlu et al., 2018). The reality shock experienced by teachers is not always negative, and positive reality shock can also be experienced. When teachers start work, the positive attitudes of the directors of national education, the help of their colleagues, the guidance of school administrators and colleagues, and the convenient and useful physical spaces inside and outside the school may lead teachers to experience reality shock positively (Akan & Başar, 2022).

Teachers who experience reality shock experience changes in behavior and attitudes such as physical, behavioral and psychological difficulties, as well as insomnia, reluctance, loss of motivation, burnout, decreased belief that they are fulfilling their duties, and their attitude toward their profession changes (Gürler, 2020). Teachers experience frustration and stress in the face of the problems they encounter and consider leaving their jobs (MacBlain & Purdy, 2011).

When teachers who are affected by reality shock cannot get rid of the shock effect, it is seen that there is a decrease in their sense of professional belonging and commitment (Dean et al., 1985). For this reason, teachers have difficulties coping with the shock they have experienced and may request to leave their posts or to be transferred to another school.

In the literature, to the researchers' knowledge, there is no qualitative study in which questions such as the causes of the reality shock experienced by teachers in their professional lives; its physical, psychological and social consequences; and how it affects professional development are addressed in depth. Hence, it is thought that the study will contribute to the realization of the situations encountered both in teacher training processes and in practice and to the development of suggestions for solutions. In addition, it is thought that it may support the studies in the literature. In this context, answers to the following questions were sought:

1. In which contexts do teachers experience reality shock?
2. What are the reflections of reality shock on psycho-social experiences?
3. What are the reflections of reality shock on individual and professional variables?

Method

This study, which was carried out to identify the individual and professional consequences of reality shock in terms of teachers' views, was conducted using qualitative research methods and techniques. The main purpose of qualitative research is to analyze and explain the meanings that participants attribute to events and phenomena in the context of their own perspectives and experiences (Merriam, 2018). According to Creswell (2017), qualitative research is the process of discovering the unknown problem and comprehending the main phenomenon that needs to be understood in detail. This research was conducted in the basic qualitative research design within the qualitative research tradition. The participants of the research consisted of 14 teachers from different branches working in public middle schools in the city center of Düzce province, in the 2022-2023 academic year. The criterion sampling method, one of the purposeful sampling techniques, was used to determine the study group. Purposive sampling allows the selection of data sources that will provide rich information to study a situation in depth (Büyüköztürk et al., 2018). As a result of the literature review, two open-ended semi-structured questions were developed within the scope of the research topic. The questions were submitted to the opinion of an expert working in the field of

educational sciences to understand whether they provide content validity or not, and the number of questions was arranged as three in line with the opinion received. The interviews were conducted face-to-face in the schools where the participants worked in the spring term of the 2022-2023 academic year. Content analysis technique was used in the analysis of the data. In content analysis, the data obtained are analyzed in four stages: Coding the data, finding themes, organizing codes and themes, describing and interpreting the findings (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Results

Participants were first asked, "On which issues do their ideals and the situations in practice do not match?" It was seen that five sub-themes emerged: shocks caused by parents, shocks caused by disrespectful attitudes and pressures of colleagues and school management, shocks caused by students, shocks caused by the physical infrastructure and facilities of the school, and shocks caused by the inexperience of the teacher. Second, the participants were asked the question, "What are the reflections of reality shock (incongruent situations) on psycho-social experiences?" It is seen that two sub-themes emerged: professional reflections and personal reflections. There were nine codes in total. The most common reflections of the interviewed teachers were their inability to cope with their students in professional, social and psychological terms. Third, the participants were asked the question "What are the reflections of reality shock on individual and professional variables?" It is seen that two sub-themes and seven codes emerged: reflections on teachers and curriculum changes. It was observed that teachers had the most experiences related to learning from inexperience.

Discussion and Conclusion

The teachers were asked in which cases their ideals did not match the actual situations, and it was found that the most common shock situation was related to parents. Lack of participation in parent meetings was the most complained about issue. In the second question, teachers were asked about the reflections of reality shock on psycho-social experiences. Within the theme of the reflections of reality shock on psychosocial experiences, two sub-themes were formed, namely professional and personal. In the sub-theme of professional situations, it was found that the most common problem was teachers' inability to be sufficient for the students in professional, social and psychological terms.

In the third question, teachers were asked about the reflections of reality shock on individual and professional variables. Within this theme, two sub-themes were formed about reflections on teachers and curriculum change. Teachers mostly tended to learn from their individual inexperience in the event of the shocks they have experienced. On the other hand, the reality shocks led teachers to feel a sense of burnout. Teachers suggested curriculum change as a result of the reality shock they experienced. They tried to learn from the student health cases they experienced and suggested that effective courses about these health cases should be added to the curriculum. As a conclusion, the reality shock experienced by teachers disappointed them and brought about negative effects.

In conclusion, there are both individual and organizational causes and consequences of reality shock experienced by new teachers and other teachers in the process. It can be stated that more studies are needed to obtain in-depth data using more qualitative methods and different designs to minimize the negative individual and organizational consequences of this shock.

Suggestions

In order for teachers to be able to transfer the theoretical education that is received as part of their undergraduate education to real-life events, it can be ensured that they establish a connection with the classroom environment in internship practices. Adaptation programs and in-service training can be planned to prevent teachers from experiencing reality shock in their first school appointment and to minimize the effects of reality shock. A mutual system, a functional, active bond can be established in which experienced teachers can transfer their experiences to new teachers, and new teachers can provide counseling in response to the reality shock they may encounter in the profession. Future research can be conducted in different school types or on the basis of a certain branch.

Yayın Etiği Beyanı

Araştırma için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik kurulundan 01/06/2023 tarih ve 2023/169 sayılı etik izni alınmıştır. Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmaya birinci yazarın katkı oranı %40; ikinci yazarın katkı oranı %60'dır. Araştırmacıların hangi aşamalara katkıda bulunduğu aşağıda belirtilmiştir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi ve danışmanlık.

Yazar 2: Alanyazın taraması, veri toplama, veri analizi, raporlaştırma, tartışma ve sonuç yazma.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz. Çalışmanın herhangi bir aşamasında maddi veya manevi çıkar sağlanmamıştır.